

ÜNİTE 1- TİCARET HUKUKU VE TİCARİ İŞLETME KAVRAMI

Ticaret hukukunun uygulama alanını (esasını) saptamada kullanılan sistemler;

1- Subjektif Sistem; Ticari faaliyetlerin öznesi olan taciri esas almışlardır. Bu sistemi kabul eden ülkelerde, Ticaret Hukuku bir Tacirler Hukuku yani sınıf hukuku niteliğindedir.

2- Objektif Sistem; 1789 Devrimi ile Fransa'da her türlü sınıf ve ayrıcalık reddedilip kaldırılınca, bir sınıf hukuku niteliğindeki Ticaret hukukunun reddedilmesi gerekti. Bu sistemde Ticaret Hukukunun uygulama alanı, belirli niteliklere sahip olan kişilere göre değil, belirli nitelikleri olan işlemlere göre saptandığı için buna objektif sistem denir.

3- Karma Sistem; Hem ticari işlemler hem de tacir esasına göre yürütülen ticaret hukukudur. 1926 Eski ticaret kanunumuz karma sisteme örnektir.

4- Ticari İşletme Esası; 20.Yy'da oluşan bu modern sisteme göre, ticaret hukukunun esasını ticari işletme (ticari girişim) oluşturur. 1957 Ticaret Kanunu'muz Ticari İşletme esasına dayalıdır.

Esnaflık faaliyetleri ticari işletme olarak kabul edilmez.

Ekonomik Anlamda İşletme; Ekonomi bilimi yönünden kendi başına mal ve hizmet üreten her birim bir işletmedir. Bu anlamda bir ayakkabı boyacısı, bir berber de işletme kabul edilir.

Tüzük; Bir kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere kanuna aykırı olmamak şartıyla ve Danıştay incelemesinden geçirilerek Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yazılı hukuk kurallarıdır.

Ticari İşletme Olabilmenin Şartları;

- Gelir Sağlamayı Hedef Tutmak.
- Devamlılık; Başlangıcı ve bitimi belli bir zaman süreci içinde etkinlikte bulunmak bile, devamlılığı sağlamaya yeterlidir.
- Belli Bir Çapı Aşmak; Ticari işletme olunabilmesi için esnaflığı aşmak gereklidir.

Bir Ticari İşletmenin, esnaf işletmesi ya da ticaret işletmesi olduğuna kim karar verir Cevap: Bölge Ticaret Müdürü başkanlığında, oda temsilcisi ve esnaf derneği temsilcisinden oluşacak komisyon karar verir. Karara karşı mahkemeye başvurulur ve mahkeme kesin kararı verir.

Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre esnafın özellikleri;

- Esnaf ve küçük sanatkarlar kollarına dahil olup, gelir vergisinden muaf olanlar,
- İşletme hesabına göre defter tutanlardan, kazançları, ancak geçimlerine yeten ve bedeni çalışmalarına dayananlar.

Ticari İşletme Tanımı; Gelir Sağlamak ve devam niteliği ile, esnaf işletmesi sınırlarını aşan ölçüdeki işletmeler, ticari işletmedir.

Ticari İşletmenin Hukuki Niteliği; İçerik açısından Ticari İşletme 2 unsurdan oluşur: Maddi Unsur ve Maddi Olmayan Unsur.

a- Maddi Unsur; Yatırım Malvarlığı ve Döner Malvarlığı olarak iki grupta ele alınabilir. Yatırım Malvarlığı; kasa, masa, demirbaşlar vb gibi. Döner Malvarlığı; işletmenin aynen veya işleyip piyasaya arz edeceği mallardan oluşur. Hammaddeler, yarı mamüller, mamüller vb gibi.

b- Maddi Olmayan Unsur; Good Will diye anılan bizim peştemaliye (havaparası) diye tabir ettiğimiz unsurdur.

Peştemaliye (Havaparası) ; Bir işletmenin devri söz konusu olduğunda, maddi değerinin yanında, işletmenin yeri, deneyimi, edindiği itibar ve müşteri çevresi gibi değerleri için ödenen paradır.

TİCARİ İŞLETMENİN DEVRİ VE REHNİ;

Ticari işletmenin devrinde maddi ve maddi olmayan unsurlar birlikte devredilmelidir. Ticari işletmeyi devralan, işletmenin devirden önceki borç ve yükümlülüklerinden de sorumludur.

Müccel Borç: Vadeye bağlanmış borçtur.

Muaccel Borç: Vadeye bağlanmamış ve hemen ödenmesi gereken borçtur.

Rehin: Bir borcun ödeneceğine teminat olarak, ödenince geri almak şartıyla borçlu tarafından alacaklıya, bir malın verilmesidir.

Ticari İşletmenin rehinde işletme varlığı içinde taşınmazlar bulunuyorsa, bunların rehni tapu siciline ipotek ile gerçekleşir.

Ticari İşletme Rehni Kanunu'na göre Rehin Sözleşmesi, ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından düzenlenir. Sözleşmenin yapılmasından itibaren 10 Gün içinde Ticaret Sicili'ne tescili gerekir.

Ticari İşletme Rehni Sözleşmesi'nde mutlak bulunması gereken unsurlar:

- Ticaret Ünvanı
- İşletme Adı
- Taşınır işletme Tesisatı

Ticari olarak nitelendirilen işler özel bir alan oluşturur, bunlara ticari hükümler uygulanır.

Medeni Kanun ve Borçlar kanunu adi olarak düzenlenmiş bir çok işi, ticari alanda bulundukları takdirde ticari iş olarak kabul etmiş ve bunları özel ticari kurallara bağlamıştır.

TİCARİ İŞLER VE TABİ OLDUĞU HÜKÜMLER

Bir işin Ticari İş olup olmadığı şu ölçütler uyarınca saptanır:

- Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan işler ticaridir.
- Ticari İşletme ile ilgili diğer bütün iş, eylem ve fiiller ticari iş kapsamındadır.

Ticari İş Karinesi; Bir tacirin borçlarını ticari olması asıldır. Tacirin borçları ticari değilse iş adi sayılır.

Not: Bono, TTK'da düzenlendiği için ticari iştir.

Bir taraf için ticari sayılan hususlar; Bir iş bir taraf için ticari, bir taraf için adi ise ne olur Cevap: Bir taraf için ticari nitelikteki iş, karşılıklı irade uygunluğundan (sözleşmeden) doğuyorsa, kural olarak diğer taraf için de ticari sayılacaktır. Ancak bu tür anlaşmazlıklara Asliye Hukuk Mahkemesi bakacaktır. Bir anlaşmazlığın Ticaret Mahkemesi'ne gönderilebilmesi, ancak iki taraf için de ticari iş niteliği taşıması gereklidir.

Müteselsil Borçluluk: İki veya daha fazla kimsenin bir borcun tamamından, borçluya karşı asıl borçlu sıfatıyla sorumlu tutuldukları borçluluk türüdür.

Kefalet: Bir kimsenin, borçlunun borcunu ödememesi halinde, bu borçtan şahsen sorumlu olmayı alacaklıya karşı yükümlendiği sözleşmedir.

Adi Kefalette alacaklı, önce asıl borçluya, borçlu borcunu ödeyemediği takdirde kefile başvurulacaktır.

Müteselsil, kefalette alacağını sıra gözetmeksizin borçludan, kefilden ya da ikisinden de isteyebilir.

(Not: Müteselsil ticari borçlar için, adi kefalet adi borçlar içindir.)

Ticari İşlerde Faiz

Faizin miktarı sözleşme ile tespit edilmemiş durumlarda, ticari işlerde yıllık %12 oranında faiz uygulanır. Bakanlar Kurulu bunu aylığa çevirmeye, %10'a kadar düşürebilmeye vebir kat arttırabilmeye yetkilidir.

Ticari İşlerde Faiz Uygulaması'nın Koşulları

- Ticari işlerde önceden kararlaştırılmamış olsa dahi faiz yürütülür.

- Ticari işlerde faiz oranı sözleşmelerde serbestçe belirlenir.
- Ödünç sözleşmelerinde faiz, 3 aylık devreler halinde ana paraya eklenir.
- Ticari işlerde taraflar, borçlunun temerrüde düşmesi halinde istenecek, temerrüt faizi oranını serbestçe kararlaştırabileceklerdir.

Reeskont; Bir bankanın elinde bulundurduğu vadesi gelmemiş senetleri bir başka bankaya iskonto ettirmesidir.

İskonto; Vadesi gelmemiş bir senedin faiz ve komisyonu düşülerek karşılığında eksigine alınmasıdır.

Ticari Hükümlerin Uygulanma Sırası;

- 1- Emredici Hükümler
- 2- Sözleşme Hükümleri
- 3- Ticari Hükümler
- 4- Ticari Örf ve Adet
- 5- Genel Hükümler

Ticari Yargılar, Asliye Ticaret Mahkemeleri'nde karara bağlanır. Tek hakimlidir.

Ticaret Mahkemeleri'nde karar bağlanan davalar (Ticari Davalar) ;

- Her iki taraf için Ticari İş niteliğindeki anlaşmazlıklardan doğan davalar.
 - Bir taraf için ticari iş sayılan, havale, vedia ve telif hakkı'na ilişkin mevzuatla düzenlenen işlerden doğan davalar.
 - TTK'da bir işletmenin satılması veya diğeri ile birleştirilmesi, rekabet yasağı, yayın sözleşmesi, itibar emri ve itibar mektubu, komisyon, ticari mümessil, marka ve patente ilişkin mevzuatlar, borsa, sergi, panayır yerleri ve ticarete mahsus yerler, bankalar ve ödünç verme işleri ile ilgili kanuni davalar.
- TTK, tacirler arasındaki ticari davalarda, ticari defterleri özel kanıt olarak kabul etmiştir. Fatura ve Teyid Mektubu'nun özel kanıt kuvveti vardır.

Telif Hakkı; Bir fikir veya sanat eserini yaratan kişinin, bu eserden doğan haklarının tümüdür.

Vedia; Korunması için birine verilen veya bir yerde bırakılan eşyadır.

NOTLAR

Modern görüşe göre Ticaret Hukuku'nun esası, Ticari İşletme'dir.

Bir taraf için Ticari sayılan iş, sözleşmeden doğmuyor ise adi sayılır.

Ticari işlerde faiz oranı sözleşme de serbestçe belirlenir.

ÜNİTE 2- TACİR VE TACİR SIFATININ KAZANILMASI Kanunumuz, tacir sıfatının kazanılmasını gerçek kişilerde, tüzel kişilerde ve donatma iştiraki'nde olmak üzere üç grupta düzenlemiş bulunmaktadır.

Gerçek kişilerde tacir sıfatının kazanılması için bunların bir ticari işletmeyi kendi adlarına işletmeleri şarttır.

Adi Ortaklık; İki veya daha çok kimsenin ortak amaca ulaşmak için emeklerini ve mallarını birleştirmeyi kabul ettikleri ortaklık tipidir.

Küçük ve kısıtlıya ait bir ticari işletme, bunlar adına veli veya vasileri tarafından işletiliyorsa, tacir sıfatı küçük veya kısıtlıya ait olur. Ancak ceza hükmü açısından veli ya da vasileri sorumludur.

Vasi; Kanunun öngördüğü durumlarda, küçüklük ve kısıtlılık nedeniyle, bu tür kişilerin çıkarlarını korumak üzere, sulh hakimi tarafından atanan yasal temsilcidir.

Ticari işletme olmaksızın tacir sıfatı'nın kazanılması; Bir ticari işletmeyi kurup açtığını sirküler, gazete, radyo ve başkaca ilan vasıtalarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret sicili'ne kayıt ettirerek durumu ilan etmiş kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

Ticaret yapması kanunlarla yasaklanmış kişiler bir ticari işletme halinde tacir sıfatı kazanırlar.

Ticaret ortaklıkları; tacir sıfatını, tüzel kişilik kazandığında alır.

Küçüğün ya da kısıtlının veli ya da vasisi, tacir sıfatı ile 3. kişilere karşı sorumludur. Ancak tacir sıfatını kazanamazlar.

Tüzel kişilerde tacir sıfatının kazanılması;

Tüzel kişiler tacir sıfatının kazanılması açısından üç gruba ayrılırlar: Ticaret Ortaklıkları, dernekler ve kamu iktisadi teşebbüsleri.

Ticaret Ortaklıkları; Kollektif, Adi ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit, Anonim ve Limited Ortaklıkları'ndan ibarettir.

Dernekler, ticari işletme sayılmazlar. Ancak iki koşulun gerçekleşmesi ile dernekler tacir sıfatı kazanır.

1- Derneğin bir ticari işletme işletmesi.

2- Kamu yararına bir dernek olmamasıdır. Örn./ Kızılay tacir olamaz.

Devlet, il, belediye, köy gibi kamu tüzel kişilerinin özel hukuk kuralları ile yönetilmek ve ticari bir şekilde işletilmek suretiyle kurduğu teşekkül ve müesseseler tacir sıfatı alır. Örn./K.İ.T.

Donatma İştiraki; birden çok kişinin, elbirliği mülkiyeti halinde sahip oldukları bir gemiyi aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi nam ve hesabına deniz ticaretinde kullanılmalarıdır.

TACİR SIFATININ SONUÇLARI (SAĞLADIĞI FAYDALAR)

- Ticaret ünvanı seçmek ve kullanmak: Tacir bir ticaret ünvanı seçip kullanır.
- İflasa tabi olmak: Tacirler her türlü borç ve yükümlülüklerinden dolayı iflasa tabidirler. Tacir, işletmesini kapatsa, ticaret sicilinden kendisini sildirse dahi, durumun tescilinden itibaren 1 yıl süre ile iflasa tabidir.
- Ticari Defterleri tutmak: Her tacir işletmesinin gerektirdiği ticari defterleri kurmakla yükümlüdür.
- Ticaret Sicili'ne kayıt olmak: Her tacir ticari işletmesini ve işletmesi ile ilgili hususları ticaret siciline kayıt ettirmek zorundadır.
- Basiretli iş adamı gibi hareket etmek: Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli iş adamı gibi hareket etmesi gereklidir.
- Ticari İş Karinesi: Tacirin yaptığı işlerin ticari olması esastır.
- Ücret ve faiz isteme hakkı: Her tacirin ücret ve faiz isteme hakkı vardır.
- Fatura ve Teyit Mektubu: Fatura; faturayı alan kimse 8 gün içinde herhangi bir itirazda bulunmaz ise, fatura kanıt niteliği taşır. Teyit Mektubu; sözlü olarak veya telefon, telgrafla yapılan sözleşme ve beyanlarda söz konusu olur. Taraflardan birinin diğerine yolladığı veya aldığı beyanın ana koşullarını içeren bir yazı gönderilir. Karşı taraf bu yazıyı okuyup inceledikten sonra kabul eder. ya da teyit mektubundabir uyumsuzluk söz konusu ise 8 gün içinde yazılı olarak itiraz eder. İtiraz edilmeyen hususlar yazılı kanıt niteliği kazanır.
- Ücret ve Cezai şartların indirilmesi: Borçlunun temerrüde düşmesi halinde, temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi ödenir. Tacir bu durumda ödenecek ücretin ve cezai şartların indirimine gidilmesini isteme hakkına sahiptir.

Temerrüt: Borçlunun borcunu ödemekte veya alacaklının alacağını almakta gecikmesidir.

Temerrüt Faizi: Borçlunun, borcunu yerine getirmekte gecikmesi durumunda ödenmesi gereken faizdir.

- Ticari örf ve adetlerin tacirlere mutlak olarak sağlanması

HER İKİ TARAFIN TACİR OLMASI HALİNDE UYGULANACAK ÖZEL HÜKÜMLER

İhtar ve İhbarda Yazılı Şekil: Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmek , veya sözleşmeyi fesih yahut sözleşmeden vazgeçmek amacı ile yapılacak ihbar (haber verme) ve ihtarların (uyarıların) geçerli olması için noter aracılığı veya iadeli taahhütlü mektupla yahut telgrafla yapılması şarttır. Yoksa hiçbir hüküm doğurmaz.

Trampa: Malın para karşılığında değil de başka bir mal karşılığında devrini amaçlayan bir borçlanma sözleşmesidir.

Hapis Hakkı; kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi halinde, alacaklıya, zilyetliğinde bulunan borçluya ait taşınır mallar ile kıymetli evrakı iade etmeyerek paraya çevirme yetkisi veren bir aynı haktır.

ÜNİTE 3- TİCARET ÜNVANI VE DİĞER TİCARİ ADLAR

Ticaret Ünvanı; Tacirlerin ticari işletmelerine ilişkin iş ve işlemlerinde kullandığı addır.

TİCARET ÜNVANININ DİĞER TİCARİ ADLARDAN AYRIMI

1- İşletme Adı; Ticaret yeri olarak işletmeyi tanıtmaya ve benzerlerinden ayırmaya yarayan addır.

- İşletme adı seçmek mecburi değildir.
- İşletme adı seçilmişse Ticaret Sicili'ne tescili gerekir.
- Esnaf da işletme adı seçebilir.
- İşletme ile birlikte işletme adı devredilebilir.

2- Coğrafi İşaret; Coğrafi işarete örnek olarak ürünün üzerinde Türkiye'de üretildiğini (TM) harfleri ile gösterilen Antep fıstığı, İznik Çinisi verilebilir.

3- Marka; Bir işletmenin mal ve hizmetlerini diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayırt etmek amacıyla kullanılan işaretlerdir. Bu işaretler, kişi adları, sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi ve ambalajları gibi her türlü işarettir.

Marka Türleri; Markalar; ticaret markaları, hizmet markaları, garanti markaları olarak 3 gruba ayrılabilir. Markaya örnek olarak, arçelik ,selpak gösterilebilir.

a- Hizmet Markası: Örneğin bir radyo istasyonunun yayında kullandığı müzik parçası, bir hizmet markasıdır.

b- Garanti Markası: Örneğin "TSE" işareti.

c- Ticaret Markası: Ticari Markalar tanınmış marka, Bireysel Marka, Ortak Marka olarak sınıflandırılabilir.

- Tanınmış Marka, uluslar arası şöhrete ulaşmış markadır. Nike, puma vs..
- Ortak Marka, üretim veya ticaret işletmelerinin kullandığı markadır.
- Bireysel Marka, bir kişi tarafından belirli bir ürün ya da ürünler için tescil ettirilmiş markadır.

Marka Seçimi ve Tescili; Seçilen marka Türk Patent Enstitüsü tarafından tutulan Marka Sicili'ne tescil edilir. Tescil edilen marka ile ilgili bilgiler TPE'ce yayınlanan resmi marka gazetesinde ilan olur. Marka tescil edilince, talep anından itibaren 10 yıl süre ile korunur.

Markanın Devri; Marka işletme ile birlikte veya işletmeden ayrı devredilebilir, satılabilir, mülkiyeti korunarak lisans sözleşmesine konu edilebilir, miras yoluyla intikal edilebilir. Devir ve lisans işlemleri yazılı şekle tabidir ve 3. Kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için marka siciline tescili gereklidir. Lisans Sözleşmesi; Marka sahibinin (lisans veren) markayı kullanma hakkını belli bir bedel karşılığı lisans alana verdiği sözleşmedir.

Marka Üzerindeki hakkın sona ermesi; Marka sicilindeki kaydın silinmesi ile gerçekleşir. Nedenleri arasında feragat, mahkeme kararı, re'sen terk öngörülmüştür.

TİCARET ÜNVANINDA ÇEŞİTLİ SİSTEMLER

Özgürlük (Serbestlik) Sistemi; Özgürlük Sisteminde tacir istediği unvanı seçebilir. Bu sistemde ticaret unvanı, tacirin kimliği ve niteliği hakkında doğru bilgi vermez.

Gerçeklik Sistemi; 3. Kişilerin yararı işletme çıkarlarına tercih edilmiş ve unvanın, tacirin tam kimliğini yansıtmaması esas alınmıştır. Devredilmesi ve mirasçılara devri de olanaklı değildir.

Karma Sistemler; İki sistemi de bağdaştırmaya çalışır. Bu sistemde unvan önce işletme ve işletme sahibinin nitelik ve niceliğine uygun olmalı ve mutlaka işletme sahibini göstermelidir. Bu sistemde unvan, devredilebildiği gibi mirasçılara da intikal eder.

TÜRK TİCARET KANUNU'NUN SİSTEMİ

Tacir sıfatına sahip gerçek ve tüzel kişilerin unvanlarının nasıl oluştuğunu ayrı ayrı ele alalım.

Gerçek Kişi Tacirlerin Ticaret Unvanı; çekirdek ve eklerden oluşur.

Çekirdek: Gerçek kişi tacirin ticaret unvanının çekirdeği kendi ad ve soyadıdır.

Ekler: Unvana yapılacak ekler zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere ikiye ayrılır. Zorunlu ekler: Ad – soyad, daha önce tescil edilmiş ise kişinin ek olarak bir unvan kullanması zorunlu ektir.

İsteğe bağlı ekler: Gerçek kişi isterse ticaret unvanına bir ek getirebilir. Örneğin; Vedat Kemer Unlu Mamülleri gibi.

Zorunlu ve isteğe bağlı eklerdeki sınırdaki tacirin kimliği, işletmenin önemi, genişliği, mali durumu

3.kişilerde karşı yanılığa sebep olmayacak nitelikte, gerçeğe ve kamu düzenine uygun olmalıdır.

Örneğin unvana ek olarak Türk, Türkiye, Cumhuriyet, Milli kelimeleri ancak Bakanlar Kurulu kararıyla kullanılabilir.

TÜZEL KİŞİ TACİRLERİNİN TİCARET UNVANI

Ticaret Ortaklıklarının ticaret unvanı

Kollektif ve Komandit Ortaklıkların Ticaret unvanında olması gerekenler

- Çekirdek.
- Ortaklarından en az birisinin adı ve soyadı.
- Ortaklığı ve türü (Kollektif ya da komandit ortaklık gibi)

Not: Komanditer olan ortağın adı ve soyadı ticaret unvanında yer almaz. Eğer böyle bir durum olmuşsa, komanditer ortak, komandite ortak gibi sorumlu kabul edilir.

Tüzel kişi ticaret ortaklıklarına örnekler; Ali Gülen ve Ortakları Taşımacılık Kollektif Ortaklığı, Ali Güven Turizm ve Otelcilik Komandit Ortaklığı.

Limited ve Anonim Ortaklıklarda da, Kollektif ve Komandit'teki gibi bulunması gerekenler aynıdır. Ek olarak, Limited ve Anonim Ortaklıklarda, ticaretin konusunun gösterilmesi zorunludur. Ticaret Unvanlarında A.O ya da LTD.ŞTİ gibi kısaltmalar kullanılabilir. Şayet gerçek kişinin adı ve soyadı ortaklık isminde geçiyorsa kısaltmalar yapılamaz.

Limited Ortaklıklarda, ortaklık tarafından düzenlenen belge ve mektuplarda ticaret unvanının yanı sıra, esas sermaye miktarının belirtilmesi gerekir.

Ticari İşletme işleten dernek ve diğer tüzel kişilerin unvanları; adlarının aynıdır. Bunlar zorunlu ek ya da isteğe bağlı ek kullanamazlar. Örneğin Kızılay Afyonkarahisar Madensuyu İşletmesi.

Donatma İştiraki'nin Ticaret Unvanında Bulunması Gerekenler

- Donatan'lardan birisinin adı ve soyadı.
- Deniz Ticaretinde kullanılan geminin adı
- Ortaklığı ve türü

Şube Unvanında .bulunması Gerekenler

- Merkez işletme unvanı
- Şube unvanı
- Varsa ekler

İşletmenin Tescil ve İlanı

Her tacir, işletmenin açılış tarihinden itibaren 15 gün içinde ticaret unvanını seçip, Ticaret Sicili'ne tescil ettirmelidir.

Şubeler ise açıldığı anda unvan ve tescil olunmalıdır.

Her tacir, ticaret unvanını ve altına attığı imzayı notere onaylatıp, Sicil Memuru'na tescil ettirmelidir.

Tescil edilmemiş ticaret unvanı, haksız rekabet hükümlerine göre korunur.

TİCARET UNVANININ SAĞLADIĞI HAKLAR VE BU HAKLARIN KORUNMASI

Tekel Hakkı; Kanuna ve usulüne uygun olarak tescil ve ilan ettirilmiş olan unvanı kullanmak hakkı, yalnızca sahibine aittir. Bu tekel hakkının uygulanma sınırı; gerçek kişilerde tescil olunan sicil çevresi, tüzel kişilerde tüm Türkiye'dir.

Unvanı kullanma Zorunu; Ticaret unvanını kullanma, tacir için bir hak olduğu kadar, bir zorundur.

Unvanı işletmeye asma zorunu; Unvanı, işletme girişine asmak zorunludur.

TİCARET UNVANININ DEVRİ

Unvanda adı bulunan kişinin adının değişmesi; İşletme sahibinin adı değişse de unvan olduğu gibi kalır.

Ortaklar arasında değişiklik; Ortaklardan biri işletmeden ayrılırsa; adı, yazılı rızası alınmak kaydıyla unvanda kalabilir.

Adı unvanda bulunan kişinin ölmesi halinde, mirasçılarının ortaklıkta kalmaları veya yazılı rıza vermeleri halinde unvan aynen kalabilir.

Unvanın Devri; Ticaret unvanı tek başına devredilemez. Ancak ticari işletme ile birlikte devri olanaklıdır.

Unvanın miras yolu ile devri; Unvan, ancak ticari işletme ile birlikte mirasçılara devredilebilir. Örneğin iki mirasçı varsa, birisine ticaret unvanı, diğerine işletmenin devri olanaklı değildir.

Ticaret Unvanının kullanma hakkının sona ermesi;

Ticaret unvanını kullanma hakkı, tacir sıfatının doğduğu anda başlar,

Tacir sıfatı ise, ticari işletmenin faaliyetini tatil etmesi, feshetmesi veya esnaf işletmesine dönüşmesi ile son bulur. Her iki halde de ticaret sicilindeki kayıt silinmelidir.

ÜNİTE 4 – TİCARET SİCİLİ

Ticaret Sicili; Ticari işletme ile ilgili kanunda öngörülen konuların, tacirin ve 3. kişilerin çıkarları yönünden açıklanmasına hizmet eden bir müessese olup, bilgilerin yazıldığı bir kütüktür.

Kanuna göre; Ticaret ve Sanayi Odası veya Ticaret Odası bulunan yerlerde bir Ticaret Sicili Memurluğu kurulur. Ticaret Sicili'nin yönetimi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın görüşü alınarak ilgili oda meclisi tarafından atanan sicil memuruna aittir. Ticaret Sicili, kamuya açık bir sicildir. Ticaret Sicilinin içeriğini ve belgelerini isteyen herkes inceleyebilir.

Tescil ve İlanı Gerekli Konular

Tescil: İlgili işletmenin bulunduğu yerin kaydı ticaret siciline yapılır.

İlan: Tüm Türkiye'de etkin olmak üzere, Ankara'da yayımlanan Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile yapılır.

Tescil Yönetimi

Tescil, işlemin oluşmasından itibaren 15 gün içinde yapılmalıdır. Tescil edilmemiş konularda yapılacak değişikliklerde ve kayıttan silinme gibi durumlarda da bu 15 günlük süre geçerlidir.

Kural olarak tescil, ilgili kişilerin talebi üzerine yapılır. Bu talep, yazılı dilekçe verilerek ve dilekçeye gerekli belgeler eklenerek yapılır.

Ancak bazı kanunun öngördüğü durumlarda tescil, kendiliğinden (re'sen) ya da ilgili makamın bildirisi üzerine de yapılabilir.

Sicil Memurunun Görevleri;

- Tescili listelenen konuları tescil eder.
- Bir konunun tescili, var olan bir kaydın değiştirilmesi veya silinmesi gibi konuların kanuna uyumluluğunu inceler.
- Sicil memuru; tescil talebinde bulunan kişinin kimliğini, ehliyetini, yetkisini, talebin kanuni koşullara uyup uymadığını, gerekli belgelerin talebe ekli olup olmadığını, tescili talep edilen konunun kanunca tescili gerekli konulardan olup olmadığını inceler.

Sivil Memurun İnceleme Sonuçları;

- İnceleme sonucu talebe, kabul, red veya geçici tescil kararlarından birini verir. Kabul halinde tescil yapılır. Red halinde ilgililer 8 gün içerisinde mahkemeye başvurup itiraz edebilir.

Bu mahkemenin verdiği karara itiraz ise 15 gün içerisinde temyiz yoluna başvurularak yapılır. Temyiz; İlk derece mahkemesinin kanuna aykırı karar vermesi, yetkili olmaması, yargılama yöntemine aykırı karar vermesi durumlarında kararın bozulması için yüksek dereceli mahkemeye başvurulmasıdır. Çözümü mahkeme kararına bağlı konular geçici tescil olur. Ancak mahkemede 3 ay içinde sonuç alınamazsa geçici kayıt silinir.

Tescil Zorunu; Tescil zorunludur. Yapılmazsa yaptırımlar uygulanır ve kendiliğinden (re'sen) ilgili makamın emri ile tescil yapılır.

İlan; İlan, Ankara'da yayımlanan bütün Türkiye'deki sicil kayıtları, ilana özgü Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi ile yapılır. Tescil edilen her konunun aynı zamanda ilanı gerekmez. İlan 3. Kişilere karşı, ilanın çıkmasını izleyen ilk iş gününden itibaren geçerli olur.

TESCİLİN SONUÇLARI

1- Açıklayıcı Nitelik; Bir konu tescilinden önce doğmuş ve hüküm ifade etmişse, bu ticaret sicilinin açıklayıcı niteliğidir. Örneğin ticaret unvanı tescilden önce de vardır. Kanunlarımıza göre ticaret sicili açıklayıcı niteliktedir.

2- Yaratıcı Nitelik; Tescilden önceki hiçbir işlemin varlığını kabul etmeyen hüküm, ticaret sicilinin yaratıcı niteliğidir. Yani bir işlemin tescil ile doğması ve hüküm ifade etmesi tescilin yaratıcı niteliğinin bir sonucudur diyebiliriz. Örneğin tescilden önce tüzel kişilik yoktur. Tescil ile oluşmuştur.

Tüzel kişi; başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları veya belli bir amaca özgülenmiş mal topluluklarıdır.

Ticaret Sicilinin Olumlu Etkisi

Ticaret siciline tescil edilmiş konularda 3. kişiler bu konuları bilmediklerini ileri süremezler. Yani ticaret siciline tescil 3. kişilerin iyi niyetini ortadan kaldırır.

Ticaret Sicilinin Olumsuz Etkisi

Tescil veya ilanı gerekmeyen konularda yapılan tescil ve ilanlarda, 3. kişiler iyi niyetli kabul edilir.

Tescili gerekip de tescil edilmemiş konularda da 3. kişiler iyi niyetli kabul edilmektedir.

ÜNİTE 5 – HAKSIZ REKABET

Haksız Rekabet; Aldatıcı hareket veya iyi niyet kurallarına aykırı başka davranışlarla ekonomik rekabetin her türlü kötüye kullanımıdır.

Haksız rekabet hükümleri ile korunmak istenen Rekabet Hakkı'dır.

Bu tanımlamadan haksız rekabetin üç unsuru olduğu ortaya çıkar.

A) Ekonomik rekabet,

B) Aldatıcı davranış ve başkaca suretle dürüstlük kurallarına aykırı hareket,

C) Rekabet hakkının kötüye kullanılması.

Ekonomik Rekabet; ekonomik yaşamda müşteri çekmek için yapılan yarışır.

Rekabet Hakkının Kötüye Kullanılması; sınırları dürüstlük kuralları ile belli olan rekabet özgürlüğünün sınırları aşılmış ise, burada kötüye kullanma vardır.

Aldatıcı Hareket ve Dürüstlük Kurallarına Aykırı Davranış; Rekabet bir haktır. Ancak kişilerin bu rekabette kullanacakları araçlar meşru olmalıdır. Rakibi kötülemek, müşteri çevresini aldatıcı davranışlarla kandırmak, haklarını ve borçlarını yerine getirirken dürüst olmamak gibi davranışlar meşru ve dürüst olmayan aldatıcı davranışlara örnektir.

Not: Haksız Rekabet hükümleri ile korunmak istenen Rekabet Hakkı'dır. Serbest rekabet hakkının sınırları Dürüstlük Kuralları ile belirlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunumuza göre Özel Haksız Rekabet Halleri

- Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, yanlış yanıltıcı ya da gereksiz yere incitici beyanlarla kötölemek.
- Başkasının ahlaki veya mali gücü hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek.
- Kendi kişisel durumu, malları, iş ürünleri veya ticari işleri hakkında yanlış veya yanıltıcı bilgiler vererek 3. kişiler karşısında kendisini rakiplerine oranla üstün duruma getirmek. Ör. Aldatıcı reklamlar.
- Yanlış unvan, meslek adı kullanmak. Derece, belge ya da ödül almadığı halde bunlara sahipmiş gibi göstermek.
- Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işletmesi ile karışıklık (iltibas) oluşturmaya çalışmak. Başkasının kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtmaya araçlarını kullanmak gibi.
- Üçüncü kişilerin yardımcılarını, vekillerini görevlerini ihlale yönlendirmek suretiyle onlara vaatlerde bulunarak haksız çıkar sağlamak veya onlara ticaret sırlarını açıklamak.
- Elde ettiği veya öğrendiği üretim ve ticaret sırlarından dürüstlük kurallarına aykırı olarak haksız yerde yararlanmak ve bunları yaymak.
- 3. Kişileri mağdur edebilecek gerçeğe aykırı iyi niyet ve yeterlilik belgeleri vermek.
- Rekabet piyasasındaki kanun, tüzük, sözleşmelere, mesleki ya da yerel adetlere göre belirlenmiş iş hayatı koşullarına uymamak.

HAKSIZ REKABETİN SONUÇLARI

Haksız rekabet nedeni ile açılacak hukuk davaları

- Ortada bir haksız rekabetin olup olmadığını belirlemek için açılan Tespit Davası
- Haksız rekabetin durdurulması ve önlenmesi için açılan Önleme Davası
- Haksız rekabet sonucu doğan maddi durumun ortadan kalkması ve haksız rekabette yanlış ve yanıltıcı beyanlar yapılmışsa bunların düzeltilmesi için Düzeltme Davası
- Haksız rekabette bulunanın kusurlu olması halinde, uğranılan zararın giderimi amacını taşıyan Maddi Giderim (Tazminat) Davası
- Kanundaki koşullar gerçekleşmiş ise Manevi Giderim Davası

Davacı ve Davalı Olma Ehliyeti

Davacı olma ehliyeti ; Haksız rekabet yüzünden müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari işletmesi ve diğer ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlike ile karşı karşıya kalan rakip, tüm haksız rekabet davalarını açabilir.

Müşterilerin dava açabilmeleri, ancak fiilen zarar görmüş olmaları ile mümkündür.

Haksız rekabete uğrayanların dahil oldukları mesleki birlikler ve odalar (Borsalar, Ticaret ve Sanayi Odaları gibi) üyelerinin karşılaştığı haksız rekabet nedeniyle tespit, önleme ve maddi durumun düzeltilmesi davalarını açabilirler.

Davalı Olma Ehliyeti; Davalı haksız rekabette bulunan rakiptir. Haksız rekabet eylemine dolaylı ya da dolaysız olarak katılan 3. kişilerde davalı olabilir.

İşçilerin gerçekleştirdiği haksız rekabete karşı açılan dava, işveren aleyhine açılır.

Haksız rekabet basın yoluyla işlenmiş ise, dava yazı sahibine ya da ilanı verene karşı açılır.

Haksız rekabet sonucu mahkemece verilen hüküm, davalı ve davacıya etkili olabildiği gibi 3. şahıslara karşı da etkilidir.

Haksız rekabet sonucu oluşan hüküm, davacının isteği üzerine, gideri davalıya ait olmak üzere ilan da ettirilebilir.

Haksız rekabet nedeniyle manevi tazminat davası açılabilmesi için, BK. m.49'daki koşulların gerçekleşmesi ve davalının kusurlu olması şarttır.

Zaman Aşımı; Kanunun belirlediği şartlar altında, belli bir zamanın geçmesi üzerine bir hak kazanma veya bir yükümlülüğün kurtulma yoludur. Davaya hakkı olan tarafın aleyhine olan durumu öğrendikten sonra 1 yıl içinde dava açmaya hakkı vardır.

Ancak rekabeti meydana getiren durumun doğumundan itibaren 3 yıl geçmişse zaman aşımına uğramış demektir.

Haksız rekabete ilişkin cezai yaptırımlarda 1 yıla kadar hapis cezası verilebilir.

